

-Kuolemasta-

(Albert Daiberin mukaan)

”Minä ylistän hävityksen luomisvoimaa, joka antaa iäisen nuoruuden elinille, minä me kadotamme. Ja vainan uskon, perityt harhakuulot, kumoaa tieteen valo!” —Drannor.

Elämä maapallolla voi menestyä ainoastaan määrättyillä edellytyksillä. Jokainen yksinäinen solu, jokainen soluista muodostunut elimistö voi menestyä vain niin kauan kun määrätty ulkonaiset ja sisälliset elinehdot pysyvät voimassa. Jos olosuhteet, joista elämänilmiöt riippuvat, syystä tai toisesta muuttuvat, häiriytyvät tahi kokonaan katoavat, jos siis lyhyesti sanoen elämältä puuttuu tarpeelliset edellytykset, niin täytyy elämän ehdottomasti tuhoutua. Elämän toiminta keskeytyy. Sen sijaan tulee se, mitä sanomme kuolemaksi.

Jolleme ota lukuun verrattain harvinaisia valeskuoleman tapauksia, johtaa tämä elämän keskeytyminen aina todelliseen kuolemaan. Mutta kuolema itse ei koskaan aiheuttomasti, ilman edeltäviä vaikuttimia, alista eläviä soluja valtansa alle. Kuolema on itseasiassa määrättyjen vaikutusten lopputulos; se saa alkunsa elimistöjen vahingoittumisesta; elinvoiman asteettaisen taantumisen viimeinen vaihe päättyy elämän sammumiseen. Elämästä kuolemaan siirtyminen on niin muodoin vähitellen tapahtuva hajoamisprosessi. Kuolema on vain elämän kehitysketjun luonnollinen loppunäkö.

Tavallisesti on varsin helppo erottaa kuollut elimistö elävästä. Käsitteemme kuolemasta perustuu korkeammista eläimistä ja ihmisistä tekemiin havaintoihin.

Me olemme sen vuoksi tottuneet kuolinhetkellä käsittämään sitä ruumiissa tapahtuvaa muutosta, jolloin sydän lakkaa työskentelemästä ja ihmisen hengitys pysähtyy. Kuoleman käsitteemme perustuu siis yksinomaan ulkonaisiin ilmiöihin; ja onhan tämä hetki, jolloin kaikki elintoiminta keskeytyy, todellakin huomattava käännekohta — räikeä juopa avautuu vainajan ja virkeästi pulppuavan elämänvirran välille. Kuoleman jälkeen ruumiissa tapahtuvia muutoksia, elimistön vielä tavallaan jatkuvaa toimintaa, emme voi nähdä.

Mutta ruumis itseasiassa jatkaa rajoitetussa merkityksessä toimintaansa ja sen vuoksi voimme täydellä syyllä sanoa, ettei ihminen kuoleman hetkellä, todellisuudessa vielä ole kuollut. Lihasten

tahdollinen liike tosin on lakannut. Mutta ulkonaisen kiihotuksen vaikutuksesta voivat vainajan lihakset usein tuntikausia kuolinhetken jälkeen jännittyä ja panna asianomaiset jäsenet liikkeeseen. Vihdoin lakkaa hermojen toiminta. Ja vasta sitten seuraa ruumiin jäykistyminen.

Kuolonjäykkyys alkaa pään lihaksista, leviää sitten kaula- ja niskalihaksiin ja aste asteelta alaspäin — jäykistyvä lihas kouristuu koncellisesti vielä viimeisen kerran. Jäykistymisen ja kuolinhetken välinen aika vaihtelee melkoisesti — muutamista minuuteista aina seitsemään tuntiin. Ja itse jäykistyminen voi tapahtua vaihtelevalla nopeudella, se kestää 1—6 vuorokautta. Vasta sitten, kun ruumiin kuolonjäykkyys on kadonnut, ruumis veltostuu lihaksissa tapahtuvien kemiallisten hajoamisprosessien vaikutuksesta, on niiden elintoiminta lopullisesti sammunut.

Yhtä kaikki emme vieläkään voi puhua ruumiin täydellisestä kuolemasta; sillä ainoastaan sen yksityiset osat, määrätty elimet, kuten esim. hermoston ja lihasten solukudokset, ovat lakanneet toiminnasta. Toiset solut ja solujärjestelmät pysyvät elossa vielä kuolonjäykistymisenkin jälkeen.

Valkoiset verisolut eli *leukozytit*, jotka ollen täysin toisistaan riippumattomia, vapaasti voivat kulkea ruumiin kaikissa kudoksissa ja täten niin tehokkaasti toimivat ruumiimme järjestyksen valvojina, ovat suurimmaksi osaksi vielä elossa. Jos niitä pidetään suotuisissa olosuhteissa — niiden elinehtoihin kuuluu kohtalaisen korkea lämpö määrä ja hapensaanti — niin voivat ne säilyttää liikuntokykynsä, toisin sanoen pysyä elossa, pitkät ajat sen jälkeen, kun niiden tyyssijana oleva elimistö on kuollut. Tämä outo ilmiö on arvatenkin seurauksena ihmisen syntyperästä ja todistaa näin ollen polveutumisopin oikeaksi tältä uudelta, ”kuolelta” näkökannalta.

Koko hengityskoneistomme, kurkkutorvi, nielu ja keuhkotiehyet (bronchiot), on kauttaaltaan verhottu omituisella solukudoksella (”epithelikudos”), jonka taajaan vierekkään ryhmitetyt solut ovat kaikki jotakuinkin samalla tavoin rakennetut.

Näiden solujen ulkopintaan on kehittynyt joukko hienoja, puikkomaisia karvoja, jotka säännöllisessä tahdissa häilyvät edestakaisin. Näitä karvoja sanotaan väreilykarvoiksi ja niistä on myös solukudokselle annettu nimi väreilyepitheli. Tämä solukudos toimii vielä useita päiviä sen jälkeen, kun sydän on lakannut työskentelemästä, siis toisin sanoen elimistön kuoltua.

Mainituista ilmiöistä voimme tehdä johtopäätöksen, ettei ole mitään tarkasti rajoitettua hetkeä, jolloin elämä täydellisesti sammuu ja kuoleman valta alkaa, vaan että elämä ja kuolema ovat yhdistyneet toisiinsa moninlaisilla suhteilla, joiden asteittain tapahtuva purkautuminen voi kestää päiviä, vieläpä viikkojakin ja usein voidaan jo sairauden kestäessä huomata näiden siteiden purkautumisoireita.

Kuoleman kehitys, kuolonprosessi, on eri eläinmuodoilla hyvin vaihteleva. Lämminveristen eläinten kuolema tapahtuu verrattain nopeasti. Niinpä kun niiden verenkierto lakkaa, keskeytyy myös kaikkien kudossolujen ylläpitäminen. Toisin on kylmäveristen laita. Näiden eläinten yksityiset elimet eivät ole yhtä välttämättömästi riippuvia verenkierrasta kuin lämminveristen. Senpä vuoksi tapahtuu myös niiden siirtyminen elämästä kuoleman rajan yli hitaammin kuin homoothermien, niin, ne voivat kadottaa verrattain tärkeitä elimiä ja yhtä kaikki jatkaa vielä kauan elämäänsä, ennen kuin kuolevat.

Elämästä kuolemaan siirtymistä sanotaan tieteellisellä nimellä *nekrobioseksi*. Kuolonprosessi käsittää kaikki elimistön parantumattomasta vahingoittumisesta (sairaudesta) johtuvat riutumisiilmiöt, jotka ennemmin tahi myöhemmin päättyvät lopulliseen kuolemaan. Nämä ilmiöt ovat tietenkin hyvin vaihtelevia sekä laadultaan että vaikutuksiltaan ja voivat saada alkunsa hyvin vaihtelevista syistä.

Yhtä kaikki voimme jakaa nekrobiosin ilmiöt kahteen pääryhmään: ensiksi semmoisiin oireisiin, jotka osottavat solujen ja kudosten aineenvaihdon vähitellen keskeytyvän, joten ne häiriytyneen ravitsemisen johdosta kuihtuvat (atrofia); toiseksi ilmiöihin, jotka aiheutuvat solujen tahi kudosten rakenteessa tapahtuvista sairaloisista muutoksista, joiden vaikutuksesta niiden säännöllinen toiminta häiriytyy (degeneratsioni), ja mistä viimeksi seuraa elimistön kuolema.

Solukudosten kuihtuminen (atrofia) voi johtua luonnollisista, fysiologisista syistä tahi voi eläin

itse aiheuttaa sen (patologinen atrofia). Edelliseen kuuluu määrättyjen ruumiinosien ja elinten surkastuminen. Ja tämä ilmiö on varsin tavallinen eläimillä (esim. hyönteisillä), joiden täytyy kehittyessään vaihtaa muotoa (metamorfosi). Esimerkkinä tästä voimme mainita sammakon poikasen, joka täysikasvuiseksi kehittyessään kadottaa pyrstönsä.

Ihmisellä voi thymysrauhanen (kilpirauhanen) kuihtua jo suhteellisesti aikaisella iällä. Samaten on rintojen ja siitinelinten surkastuminen varsin tavallinen vanhenemisen oire naisilla, joiden kuu-kautiset lakkaavat.

Paitsi näitä luonnollisia atrofiatapauksia on vanhemmalla iällä sangen tavallista, että solukudokset ruumiin eri osissa — ihossa, sisäelimissä j. n. e. — hitaasti alkavat surkastua.

Itse aiheutetut eli patologiset atrofiat johtuvat eri syistä ja erinäisillä edellytyksillä. Jollei esimerkiksi elintä lainkaan käytetä, surkastuu se aika myöten. Tähän luokkaan voimme myös lukea eräiden jäsenten, elinten ja kudosten kuoleentumisen, joka johtuu siitä, että kysymyksessä olevan ruumiinosan aineenvaihto, ravitseminen, tulee ehkäistyksi. Niinsanottu "kylmänvihah" eli "kuollut liha" (gangreesi, nekrosi) johtuu tämmöisestä sairaloisesta muutoksesta kudoksissa. Vähitellen tapahtuu sairaassa kohdassa arveluttavia muutoksia — se alkaa mädätä, hajota, kuivettua — kunnes se vihdoin joko irtautuu tahi tulee eristetyksi terveestä elimistöstä tahi seuraa siitä koko elimistön kuolema.

Riippuen siitä erittäkö kuoleva kudosis nestettä vai tapahtuuko hävitys kuiviltaan, nimitetään nekrosia "kosteaksi" tahi "kuivaksi." Jälkimmäisessä tapauksessa solukudos kadotettuaan kaiken nesteensä, nälvettyy ja kuivaa kokoon aivan muumion tapaiseksi kuolleeksi jätteeksi.

Ilyvin korkeaan ikään eläneitten vanhusten ruumiissa tapahtuu myös "kuolleen lihan" tapaisia kudosten surkastumisia (n. s. spontaani nekrosi).

Tämmöinen sairaloinen kuihtuminen voi johtua monesta syystä; kiihkeä kuumuus (palohaavat) ja kylmyys (jäsenten paleltuminen) voivat aiheuttaa "kylmänvihah," samaten voi se olla seurauksena, jos kudokset väkivaltaisesti musertuvat tahi ruhjoutuvat sekä myös syövyttävien kemiallisten aineiden vaikutuksesta. Kaikki nämä vaikutukset saavat kudosten munavalkuaisaineet juokseentumaan ja niiden elintoiminta tuhoutuu täten.

Myöskin eräät myrkylliset aineet, kuten n. s. häränjyvät, voivat aiheuttaa nekrosin, samaten voi se olla eräiden tarttumatautien, kuten lavantaudin ja kurkkumädän, seurauksena. Jos nekrosi syntyy vesirikkaissa kudoksissa, niin muodostuu ihoon, jos taudinpesä on ihonalaisissa kudoksissa, n. s. tulehdusrakkuloita. Sairaata kudokset erittävät runsaasti nestettä. Tällaisessa "kosteassa nekrosissa" voi sairaissa osissa mätäbakterioiden vaikutuksesta tapahtua muitakin kemiallisia muutoksia, jotka erinäisissä tapauksissa voivat tuottaa tuhon koko elimistölle, jollei ajoissa onnistuta ehkäisemään hajoomisprosessin (mätänemisen) leviämistä, eristämällä sairaat kohdat ulkoilman vaikutukselta tahi huolellisella antiseptisellä hoidolla.

Sairaloiset muutokset itse solukudoksen kokoonpanossa (degeneratsioni) johtuvat solussa tapahtuvista aineenvaihdon häiriöistä. Soluun kokoontuu tällöin sairaloisen ainevaihdon hajoomistuotteita, jotka vihdoin tuhoavat koko solun.

Me jaamme degeneratsioni-ilmiot useampaan ryhmään. Tavallisimpia niistä ovat rasvainen, limainen ja amyloidi degeneratsioni sekä kudosten kalkittuminen.

Rasvametamorfosin tuntomerkkinä on, että solussa kehittyä joukko pieniä rasvahiukkasia. Täten solu vähitellen täyttyy rasvalla ja hajoaa. Tämä ilmiö voi eräässä tapauksessa — imettävän äidin maitorauhasissa esiintyessä — olla täysin luonnottomainen ja vaaraton; mutta muissa ruumiinosissa se saa aikaan mitä arveluttavimpia hävityksiä, kuten munuaisissa, sydämessä, maksassa j. n. e.

Rasvadegeneratsioni johtuu etupäässä aineenvaihdon häiriöistä, joiden kautta solun ravitsemis- ja oksidatsioonikyky heikontuu. Eräät myrkyt: alkoholi, fosfori, arsenikki, vähentävät elimistön hapensaantia ja saavat sairaloisia rasvakudoksia kehittymään elimiin. Myöskin keuhkotaudissa ja pitkällisessä anemiassa (verenpuutteessa) tapahtuu ruumiissa rasva degeneratsioni.

Limainen degeneratsioni tapahtuu enimmäkseen rustoissa, joiden perusaine (chondriini, glutiini) muuttuu limaksi (mucin) ja tällöin solu joko kuoleentuu tahi kärsii muita vaurioita siinä tapahtuvien muutosten kautta.

Amyloidinen degeneratsioni johtuu siitä, että soluun muodostuu ainetta, jota säännöllisissä oloissa ei ruumiissa tavata. Sille on annettu nimi amyloidi syystä, että sillä on sama kemiallinen reaktio kuin kasvitärkkelyksellä (amylum), se näet

joidin ja rikkihapon vaikutuksesta värjäytyy siniseksi. Kemiallisessa suhteessa on se muutoin muonavalkuaisaineen kaltaista, ainehiukkaset ryhmittyvät kerroksittain yhteisen keskustan ympärille.

Amyloidisen muutoksen kautta kuoleutuvat solut; sairastuneen elimen toiminta häiriytyy yhä enemmän ja lakkaa vihdoin kokonaan. Tämä degeneratsioni-ilmio on tavallisten pitkällisten, vaikeiden tautien (tuberkuloosi, syfilis, laajalle levinneet märkähäiset j. n. e.) seurauksensa: se alkaa useimmiten lymfarauhasista tahi sisäelimestä (maksasta, pernasta tahi munuaisista).

Kalkkimainen degeneratsioni (kudosten kalkittuminen) on sairaloinen prosessi, jota ei tule sekoittaa n. s. ossifikatsiooniin (luutumiseen). Tämä viimeksimainittu on täysin luonnollinen ilmiö, jossa kalkkisuoloja (fosfori- ja hiilihappoista kalkkia) erittävät solut pysyvät elinkykyisinä ja jatkavat toimintaansa. Kalkittuvat solut sitävästoin todella vähitellen täyttyvät kalkilla ja kuolevat.

Semminkin korkeammalla iällä on ihminen tälle kalkittumistaudille alttiina. Se kohdistuu etupäässä määrättyihin solukudoksiin (verisuoniin, rustoon j. n. e.). Sen vaikutuksesta tulevat esim. valtimojen seinämät peräti hauraiksi ja niiden murtuessa tapahtuu ruumiissa arveluttavia sisällisiä verenvuotoja. Jos semmoista tapahtuu aivoissa, seuraa siitä n. s. halvaus (ruumiin lamaantuminen).

Useat muutkin sairaloiset muutokset elimistössä luetaan patoloogisessa suhteessa kuuluviksi degeneratiivisiin prosesseihin; ja ne johtavat kaikki samaan lopputulokseen: solujen kuoleentumiseen. —

Jos nyt ryhdymme tarkastamaan *kuoleman syitä*, niin huomaamme niitä olevan lukemattomia ja sen vuoksi emme tilan puutteessa voikaan tehdä niistä selkoa yksityiskohdissaan, vaan käsittelemme niitä vain pääpiirteissään.

Kuolemansyyt voidaan jakaa ulkonaisiin ja sisällisiin, samoin kuin elinehdotkin ovat ulkonaisia ja sisällisiä.

Ulkonaisiin kuolemansyihin kuuluu: ravinnon-, veden- ja hapen puute, lämpö määrän ja ilmanpaineen luonnoton vaihtelu. Tässä luetellut ilmiöt eivät ylipäänsä vaikuta tuhoisasti elimistöihin, jotka määrättyillä edellytyksillä voivat vaipua n. s. valesuoleeseen tilaan, kuten eräät alhaisemmat eläinmuodot (rataseläimet, infusoriot, yksisoluiset) sekä bakteerit ja vihdoin kasvinsiemenet.

Ulkonaisiin vaikuttimiin, jotka voivat aiheuttaa kuoleman, kuuluu myös kemialliset vaikutukset

(myrkyt) ja sähköpurkaukset.

Kemiallisia myrkyjä on lukematon määrä, sillä meidän täytyy itseasiassa lukea "myrkyksi" jokainen aine, joka tavalla tai toisella saattaa elimistön olemassaoloa vahingoittaa. Myrkkujen vaikutus elimistöön on peräti vaihteleva, ja tietomme tällä alalla ovat useassa kohdin vielä perin vaillinaiset. Jotkut myrkyt vaikuttavat erityisesti hermostoon ja lihaksiin (lamaavat), toiset saavat aikaan tulehduksia määrättyissä elimissä, muutamata taas vaikuttavat turmiollisesti vereen, saaden haemoglobiinin (veren väriaineen) kemiallisesti muuttumaan. Vihdoin on myrkyjä, jotka saavat elävän aineen tuhoutumaan, kuten esim. alkoholi tekee.

Sähkö vaikuttaa elävään aineeseen valtavan voimakkaasti, saaden sen kemiallisen kokoonpanon muuttumaan. Voimakas sähkövirta saa elimellisessä aineessa syntymään niin voimakkaan reaktionin, että aine kemiallisesti hajaantuu, toisin sanoen kuolee.

Kuoleman ulkonaiset syyt ovat ylipäänsä meille sängen selvät ja helposti tajuttavissa, mutta sitävastoin emme vielä osapuullenkaan tunne sisäisiä syitä ja niiden vaikuttimia. Ne ovat vielä suurimmaksi osaksi verhotut salaperäisyyden hämärään verhoon.

Usein kuulemme vielä väitettävän, ettei ylipäänsä olekaan mitään sisällistä kuoleman syytä, koska kuolema on seurauksena elimellisen aineen omasta rakenteesta ja ominaisuuksista. Hyvin korkeaan ikään eläneet ihmiset, jotka koko ikänsä ovat pysyneet terveinä, kuolevat vihdoin "vanhuuteen" ja tämä on selitettävissä siten, että terveinkin ihmisen elämässä tapahtuu alinomaan pieniä, vähäpätöisiä häiriöitä, joiden vaikutus sinänsä on näkymätön, vaan joiden yhteenlaskettava summa lopulta vie kuolemaan.

Kuuluu fysiologi Johannes Muller hylkää kokonaan moisen selityksen; hän sanoo siitä: "Kysymys miksi elimelliset olennot kuolevat ja miksi elimellinen voima, jonka yksilö kehittää, siirtyy perintönä uudelle sukupolvelle, ja aikansa elänyt elimistö häviää, on todellakin fysiologian vaikeimmin ratkaistavia arvoituksia; me emme vielä kykene ongelmaa selvittämään, vaan täytyy meidän toistaiseksi tyytyä tekemään johtopäätöksemme kysymyksessä olevien ilmiöiden keskinäisestä yhteydestä. Selitys, että elämä vähitellen kuluu loppuun ja häviää epäorgaanisten vaikutusten kautta, ei ole tyydyttävä, sillä tällöinhän täytyisi elinvoiman ruveta vähenemään ja riutumaan jo yksilön syntymähet-

kestä alkaen. Mutta mehän tiedämme, että elimellinen voima yksilön koko täysikasvuisuuden ajan ("miehuusiän") säilyy niin täydellisenä, että kykenee uudistumaan eli ylläpitämään sukua siittämisen avulla. Yksilön kuoleman täytyy näin ollen johtua toisista, syvemmällä piilevistä vaikuttimista, jotka aiheuttavat yksilön kuoleman, vaikka elimellinen voima siittämisen avulla siirtyy sukupolvesta toiseen, ja suvun olemassaolo on täten ainoa taattu."

Jos nyt todellakin tuo mielipide olisi oikeassa, että kuolema johtuu pienten häiriöiden lopullisesta vaikutuksesta, siis ulkonaisten vahingollisten vaikutusten loppusummasta, niin olisi johdonmukaista myös olettaa, että henkilöiden, joiden elämä on säännöllistä, ehdottomasti täytyisi elää hyvin vanhoiksi, ainakin paljon vanhemmaksi kuin ihmiset, joiden täytyy tehdä paljon rasittavaa työtä elatuksensa vuoksi, jotka saavat kokea puutetta, elävät "säännöttömästi" ja joiden osaksi sitäpaitsi on suotu koko joukko suruja ja vastoinkäymisiä.

Itsestään selvää on, että köyhä tässä suhteessa, niinkuin monessa muussakin, on paljon epäedullisemmässä asemassa kuin rikas, jolla on kaikki elämän mukavuudet ja varakeinot käytettävissään. Mutta yhtäkaikki ja siitä huolimatta tapaamme varsin paljon korkeaan ikään eläneitä henkilöitä köyhemmissä yhteiskuntaluokissa, vanhuksia, joiden koko elämä on ollut pelkkää raskaan työn, rasitusten ja puutteen vaihtelua, jota vastoin rikas kaikista varokeinoista huolimatta useinkin — kenties siksi että hänelle tarjoutuu niin paljon "kiusauksia" ja tilaisuutta vahingollisiin nautintoihin — ennen arkojaan kuluttaa loppuu ruumiinsa elinvoimat, siis tavallaan tekee itsemurhan.

Kieltämätön tosiasia on, että ihminen säännöllistä elintapaa noudattaen ja pitäen ruumiin reippaana, sielun hilpeänä, yleensä voi elää varsin korkeaan ikään — poikkeuksia tietysti on olemassa. Mitä ihmisen saavuttamaan ikään tulee, niin on peräti harvinaista nykyaikana tavata yli 100 vuoden vanhoja ihmisiä. Ja 110—120 vuoden yli elää aniharva.

Me olemme ylen taipuvia siihen erehdykseen, että pidämme ihmistä jonkinlaisena täysin valmiina olentona, joka tosin kasvaa ja kehittyy, vaan jonka kehitys on jo alusta alkaen tarkoin määrätty, syntymästä saakka viitoitettu. Mutta meidän tulee muistaa, että elimistö, vaikka elääkin koko ikänsä samoissa ulkonaisissa oloissa, syntymähetkestä lähtien lakkaamatta muuttuu ja että uscat elimet —

kuten esim. thymusrauhanen — jo suhteellisesti aikaisella iällä surkastuvat ja lakkaavat toimimasta täysin luonnollisella tavalla, olematta lainkaan vahingollisten ulkonaisten vaikutusten alaisina. Samaten tapahtuu vielä parhaissa voimissa oleville naisille, kun heidän kuukautisensa ("menstruatsio-ni") loppuvat: munasarjat (ovaariot) ja emätin surkastuvat vähitellen. Näin ollen on kuolema — kuten yllämainitut ilmiöt kieltämättömästi todista-vat — vain elämän pitkällisen kehitysketjun vii-

meinen nivel, sen luonnollinen lopputulos, mihin jokaisen ihmisen, joka sen elävän olennon elämäjuoksu on välttämättömästi päättävä.

Koko elämänprosessi, sen alusta, munasolusta lähtien on alituista kehitystä, jonka rajaviivana, päämääränä, on kuolema. Säännöllisissä oloissa versova elämä on eri kehitysvaiheiden yhteinen sarja. Se saa alkunsa munasolun yhtyessä siemeneen — sen loppuna on vanhentunut yksilö, joka kulu-tettuaan elinvoimansa lähenee kuoleman rajaa.

Liian Myöhään

Suomensi Antti Vahteri.

Tämä itävaltalainen kansanlaulu oli painettuna Arbeiter-Zeitungissa sodan aikana. Lehti takavarti-koitiin, koska kansa juuri näki nälkää sodan vuoksi ja tuota laulua pidettiin valtiolle va-rallisen a. Laulu on vapaasti suomennettu saksankielestä.

*Mun nälkä on, äitini kultainen!
Leipää, ah, leipää tuo, muuten kuolla voin!
Oi, varro lemmikkini, varro vain!
Huomenna kylvöt me teemme.*

*Oli tehtyinä kylvöt mustahan multa,
mutta itkipä lapsonen vielä:
mun nälkä on, äitini kultainen!
Leipää, ah, leipää tuo, muuten kuolla voin!
Oi, varro lemmikkini, varro vain!
Huomenna leikkaamme laihon.*

*Oli korjattu viljat, aumahan pantu,
mutta itkipä lapsonen vielä:
mun nälkä on, äitini kultainen!
Leipää, ah, leipää tuo, muuten kuolla voin!
Oi, varro lemmikkini, varro vain!
Huomenna puimme jo riittä.*

*Oli puituina lyhtehet keltaiset nyt,
mutta itkipä lapsonen vielä:
mun nälkä on, äitini kultainen!
Leipää, ah, leipää tuo, muuten kuolla voin!
Oi, varro lemmikkini, varro vain.
Huomenna jauhamme pyöreät jyvät.*

*Oli jauhettu vilja, jo pantuna säkkiin,
mutta itkipä lapsonen vielä:
mun nälkä on, äitini kultainen!
Leipää, ah, leipää tuo, muuten kuolla voin!
Oi, varro lemmikkini, varro vain.
Huomenna leivomme leipää.*

*Paistettu leipä nyt pöytää painaa,
mutta itke ei lapsi, hän ompi jo vainaa.*

Rinnoillas Uinun

*Rinnoillas uinun,
auknee sielusi kaari.
Niin olet mulle
kuin sadun valkea saari.*

*Parmaillas hehkun,
sielussa polttava kaipuu,
huulesi heljät
raukeina huulillen vaipuu.*

*Yllemme lankee
lempemme kultainen vihme,
itse oot mulle
ikuisen kaipuuni ihme . . .*

*Rinnoillas uinun,
tunnen vain hehkuvat huulet,
sielussa riehuu
aavikon polttavat tuulet . . .
V ä i n ö S y v ä n n e.*